

Ġabra tal-gurisprudenza

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tielet Awla)

19 ta' Diċembru 2019*

“Rinviju għal deċiżjoni preliminari – Libertà li jiġu pprovduti servizzi – Assigurazzjoni diretta għall-ħajja – Direttivi 90/619/KEE, 92/96/KEE, 2002/83/KE u 2009/138/KE – Dritt ta' rinunzja – Informazzjoni żbaljata dwar il-modalitajiet għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja – Kundizzjonijiet formali tad-dikjarazzjoni ta' rinunzja – Effetti fuq l-obbligi tal-impriza ta' assicurazzjoni – Terminu – Skadenza tad-dritt ta' rinunzja – Possibbiltà ta' rinunzja wara x-xoljiment tal-kuntratt – Rimbors tal-valur tax-xiri mill-ġdid tal-kuntratt – Flus lura tal-primjums imħallsa – Dritt għall-interessi remunerattivi – Preskrizzjoni”

Fil-Kawża magħquda C-355/18 sa C-357/18 u C-479/18,

li għandhom bħala suġġett erba' talbiet għal deċiżjoni preliminari skont l-Artikolu 267 TFUE, bi tliet talbiet imressqa mil-Landesgericht Salzburg (il-Qorti Reġjonali ta' Salzburg, l-Awstrija), permezz ta' deċiżjonijiet tas-16 ta' Mejju 2018, li waslu fil-Qorti tal-Ġustizzja fil-31 ta' Mejju 2018 (C-355/18 sa C-357/18), u talba mressqa mill-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali, l-Awstrija), permezz ta' deċiżjoni tat-12 ta' Lulju 2018, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fl-20 ta' Lulju 2018 (C-479/18), fil-proċeduri

Barbara Rust-Hackner (C-355/18),

Christian Gmoser (C-356/18),

Bettina Plackner (C-357/18),

vs

Nürnberger Versicherung Aktiengesellschaft Österreich,

u

KL

vs

UNIQA Österreich Versicherungen AG,

LK

vs

DONAU Versicherung AG Vienna Insurance Group,

* Lingwa tal-kawża: il-Ġermaniż.

MJ

vs

Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft,

NI

vs

Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft (C-479/18),

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tielet Awla),

komposta minn A. Prechal, President tal-Awla, L. S. Rossi (Relatur), M. Ilešič, J. Malenovský u F. Biltgen, Imħallfin,

Avukat Ġenerali: J. Kokott,

Reġistratur: L. Carrasco Marco, Amministratur,

wara li rat il-proċedura bil-miktub u wara s-seduta tal-11 ta' April 2019,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ippreżentati:

- għal B. Rust-Hackner, C. Gmoser u B. Plackner kif ukoll għal KL, minn N. Nowak, Rechtsanwalt,
- għal LK, minn M. Poduschka, Rechtsanwalt,
- għal MJ u NI, minn P. Mandl, Rechtsanwalt,
- għal Nürnberger Versicherung Aktiengesellschaft Österreich, UNIQA Österreich Versicherungen AG u Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft, minn P. Konwitschka, Rechtsanwalt,
- għal DONAU Versicherung AG Vienna Insurance Group, minn D. Altenburger u G. Hoffmann, Rechtsanwälte,
- għall-Gvern Awstrijak, minn J. Schmoll, bħala aġent,
- għall-Gvern Ċek, minn M. Smolek u J. Vlácil, bħala aġenti,
- għall-Gvern Taljan, minn G. Palmieri, bħala aġent, assistita minn P. Garofoli, avvocato dello Stato,
- għall-Kummissjoni Ewropea, minn H. Tserepa-Lacombe, K.-P. Wojcik u G. Braun, bħala aġenti,

wara li semgħet il-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali ppreżentati fis-seduta tal-11 ta' Lulju 2019,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talbiet għal deċiżjoni preliminari jirrigwardaw l-interpretazzjoni tal-Artikolu 15(1) tat-Tieni Direttiva tal-Kunsill 90/619/KEE tat-8 ta' Novembru 1990 dwar il-koordinazzjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi relatati mal-assigurazzjoni diretta għall-ħajja, li tistabbilixxi dispożizzjonijiet sabiex jiġi ffaċilitat l-eżerċizzju effettiv tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi u li temenda d-Direttiva 79/267/KEE (ĠU 1990, L 330, p. 50), kif emendata bid-Direttiva tal-Kunsill 92/96/KEE tal-10 ta' Novembru 1992 (ĠU 1992, L 360, p. 1) (iktar 'il quddiem id-“Direttiva 90/619”), tal-Artikolu 31 tad-Direttiva tal-Kunsill 92/96/KEE tal-10 ta' Novembru 1992 dwar il-koordinazzjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi relatati mal-assigurazzjoni diretta għall-ħajja, u li temenda d-Direttivi 79/267/KEE u 90/619/KEE (it-Tielet Direttiva dwar l-assigurazzjoni għall-ħajja) (ĠU 1992, L 360, p. 1), tal-Artikolu 35(1) u tal-Artikolu 36 tad-Direttiva 2002/83/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-5 ta' Novembru 2002 li tikkonċerna l-assigurazzjoni fuq il-ħajja (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 6, Vol. 6, p. 3), kif ukoll tal-Artikolu 185(1) u tal-Artikolu 186(1) tad-Direttiva 2009/138/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Novembru 2009 dwar il-bidu u l-eżerċizzju tan-negozju tal-assigurazzjoni u tar-riassigurazzjoni (Solvibbiltà II) (ĠU 2009, L 335, p. 1, rettifikasi fil-ĠU 2014, L 219, p. 66 u fil-ĠU 2016, L 262, p. 34).
- 2 Dawn it-talbiet tressqu fil-kuntest ta' seba' tilwimiet, li tlieta minnhom jinsabu pendenti quddiem il-Landesgericht Salzburg (il-Qorti Reġjonali ta' Salzburg, l-Awstrija), bejn, rispettivament, Barbara Rust-Hackner, Christian Gmoser kif ukoll Bettina Plackner u Nürnberger Versicherung Aktiengesellschaft Österreich (iktar 'il quddiem “Nürnberger”), u li l-erbgha l-oħra jinsabu pendenti quddiem il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali, l-Awstrija), bejn, rispettivament, KL u UNIQA Österreich Versicherungen AG (iktar 'il quddiem “UNIQA”), LK u DONAU Versicherung AG Vienna Insurance Group (iktar 'il quddiem “DONAU”), MJ u Allianz Elementar Lebensversicherungs-Aktiengesellschaft (iktar 'il quddiem “Allianz”) kif ukoll NI u Allianz dwar il-portata u t-terminu ta' dekadenza tad-dritt ta' rinunzja għall-kuntratti ta' assicurazzjoni għall-ħajja.

Il-kuntest ġuridiku

Id-dritt tal-Unjoni

Id-Direttiva 90/619

- 3 L-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, li tħassret bid-Direttiva 2002/83, kien jipprevedi:

“Kull Stat Membru għandu jippreskrivi li d-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni li jikkonkludi kuntratt individwali ta' assicurazzjoni għall-ħajja għandu jkollu perijodu ta' bejn erbatax u tletin jum minn meta jiġi informat li l-kuntratt kien ġie konkluż sabiex fih jirrinunzja għall-effetti tal-kuntratt.

In-notifika mid-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni tar-rinunzja tiegħu għall-kuntratt għandu jkollha l-effett li teħilsu minn kwalunkwe obbligu futur li jirriżulta mill-kuntratt.

L-effetti legali l-oħra u l-kundizzjonijiet għar-rinunzja għandhom jiġu ddeterminati bil-liġi applikabbli għall-kuntratt, kif iddefinita fl-Artikolu 4, b'mod partikolari fir-rigward tal-modalitajiet sabiex id-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni jiġi informat li l-kuntratt ġie konkluż.” [traduzzjoni mhux uffċjali].

Id-Direttiva 92/96

- 4 Il-premessa 23 tad-Direttiva 92/96, li wkoll tħassret bid-Direttiva 2002/83, kienet ifformulata kif ġej:

“billi, fil-kuntest ta’ suq uniku tal-assigurazzjoni, il-konsumatur ser ikollu għażla ikbar u iktar diversa ta’ kuntratti; billi, sabiex ikun jista’ jibbenefika b’mod sħiħ minn din id-direttiva u minn kompetizzjoni msahħa, il-konsumatur għandu jkollu l-informazzjoni meħtieġa sabiex jagħzel il-kuntratt li jkun jikkorrispondi l-iktar għall-ħtiġijiet tiegħu; billi din il-ħtieġa ta’ informazzjoni hija ferm iktar importanti minħabba li t-tul tal-impenji jista’ jkun twil ħafna; billi, għaldaqstant, għandhom jiġu kkoordinati d-dispożizzjonijiet minimi sabiex il-konsumatur jirċievi informazzjoni ċara u preċiża dwar il-karatteristiċi essenzjali tal-prodotti li jkunu proposti lilu u dwar id-dettalji tal-korpi awtorizzati sabiex jieħdu konjizzjoni tal-ilmenti tad-detenturi tal-polza, tal-assigurati jew tal-benefiċjarji tal-kuntratt”. [traduzzjoni mhux uffiċjali]

- 5 L-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96 kien jipprovdi:

“1. Qabel ma jiġi konkluz il-kuntratt ta’ assicurazzjoni, mill-inqas l-informazzjoni elenkata fil-punt A tal-Anness II għandha tiġi kkomunikata lid-detentur tal-polza ta’ assicurazzjoni.

[...]

4. Ir-regoli ddettaljati għall-implimentazzjoni ta’ dan l-artikolu u tal-Anness II għandhom jiġu stabbiliti mill-Istat Membru tal-impenn” [traduzzjoni mhux uffiċjali].

- 6 L-Anness II ta’ din id-direttiva, intitolat “Informazzjoni għad-detenturi ta’ polza ta’ assicurazzjoni”, kien jipprovdi:

“L-informazzjoni segwenti li għandha tiġi kkomunikata lid-detentur tal-polza ta’ assicurazzjoni jew (A) qabel il-konkluzjoni tal-kuntratt, jew (B) matul it-tul tal-kuntratt, għandha tiġi pprovduta b’mod ċar u preċiż, bil-miktub, f’lingwa uffiċjali tal-Istat Membru tal-impenn.

[...]

A. Qabel il-konkluzjoni tal-kuntratt	
Informazzjoni dwar l-impriza ta’ assicurazzjoni	Informazzjoni dwar l-impenn
[...]	[...] a. 13. Modalitajiet għall-eżerċizzju tad-dritt ta’ rinunzja [...]

[traduzzjoni mhux uffiċjali]

Id-Direttiva 2002/83

- 7 Il-premessi 46 u 52 tad-Direttiva 2002/83, li tħassret bid-Direttiva 2009/138, kienu fformulati kif ġej:

“(46) Fil-kwadru ta’ suq intern huwa fl-interess tat-titolari tal-poloż li għandu jkollhom aċċess għall-firxa l-iktar wiesgħa possibbli ta’ prodotti ta’ l-assicurazzjoni disponibbli fil-Komunità sabiex jistgħu jagħzlu dawk li huma l-aħjar adattati għall-bżonnijiet tagħhom. Hija r-responsabbiltà ta’ l-Istat Membru ta’ l-impenn biex jassigura li ma hemm xejn li jipprevjeni t-tqegħid fis-suq fit-territorju tiegħu tal-prodotti kollha ta’ assicurazzjoni offerti għall-bejgħ fil-Komunità sakemm dawn ma jikkonfliġġux mad-dispożizzjonijiet legali li jipproteġu

il-benessri ġenerali fis-sehħ fl-Istat Membru ta' l-impenn u sakemm il-benessri ġenerali mhuwiex salvagwardat bir-regoli ta' l-Istat Membru lokali, sakemm dawn id-dispożizzjonijiet għandhom jiġu applikati mingħajr diskriminazzjoni għall-intrapriżi kollha li joperaw f'dak l-Istat Membru u jkunu objettivament neċessarji u a proporzjon tal-mira segwita.

[...]

(52) F'suq intern għall-assigurazzjoni il-konsumatur ikollu għażla usa u iktar varjata ta' kuntratti. Jekk hu/hi għandhom japprofittaw kompletament minn din id-diversità u minn kompetizzjoni msahħa, hu/hi għandhom jiġu pprovduti bi kwalunkwe informazzjoni li hija neċessarja sabiex hu/hi ikunu jistgħu jagħzlu il-kuntratt l-aħjar adattat għall-bżonnijiet tiegħu/tagħha. Din il-htieġa ta' informazzjoni hija iktar importanti ladarba d-durata ta' l-impenji tista' tkun twila hafna. Id-dispożizzjonijiet minimi għandhom għalhekk jiġu koordinati sabiex il-konsumatur jirċievi informazzjoni ċara u eżatta dwar il-karatteristiċi essenzjali tal-prodotti proposti lilu/lilha kif ukoll id-dettalji tal-korpi li lilhom kwalunkwe ilmenti ta' titolari ta' poloz, persuni assigurati jew benefiċjarji ta' kuntratti jistgħu jiġu indirizzati."

- 8 L-Artikolu 35 tad-Direttiva 2002/83, intitolat "Il-perjodu ta' kancellament", kien jipprovdi, fil-paragrafu 1 tiegħu:

"Kull Stat Membru għandu jippreskrivi li titolari ta' polza li jikkonkludi kuntratt individwali ta' assigurazzjoni fuq il-ħajja għandu jkollu perjodu ta' bejn 14 u 30 jum minn meta hu/hi kienu infurmat li l-kuntratt ġie konkluz biex fih jiġi kkanċellat il-kuntratt.

In-notifika ta' kancellament mit-titolari tal-poloż għandu jkollha effett li tirrilaxxa lilu/lilha minn kwalunkwe obbligu futur li jirriżulta mill-kuntratt.

L-effetti l-oħra legali u l-kondizzjonijiet ta' kancellament għandhom jiġu determinati bil-liġi applikabbli għall-kuntratt kif definit fl-Artikolu [32], l-iktar fir-rigward ta' l-arrangamenti biex it-titolari tal-polza jiġi infurmat li l-kuntratt ġie konkluz."

- 9 L-Artikolu 36 ta' din id-direttiva, intitolat "Informazzjoni għal titolari ta' poloz", kif ifformulat kif ġej:

"1. Qabel ma jiġi konkluz il-kuntratt ta' assigurazzjoni, mill-inqas l-informazzjoni elenkata fl-Anness III(A) għandha tiġi kkomunikata lit-titolari tal-polza.

[...]

4. r-regoli dettaljati għall-implimentazzjoni ta' dan l-Artikolu u l-Anness II għandhom jiġu stabbiliti mill-Istat Membru ta' l-impenn."

- 10 L-Anness III tal-imsemmija direttiva, intitolat "Informazzjoni għal titolari ta' poloz", kien jipprovdi:

"L-informazzjoni li ġejja, li għandha tiġi kkomunikata lit-titolari tal-polza qabel ma l-kuntratt huwa konkluz (A) jew tul it-terminu tal-kuntratt (B), għandha tiġi pprovduta b'mod ċar u eżatt, bil-miktub, f'lingwa uffiċjali ta' l-Istat Membru ta' l-impenn.

[...]

<i>A. Qabel ma jiġi konkluz il-kuntratt</i>	
Informazzjoni dwar l-intrapriża ta' l-assigurazzjoni	Informazzjoni dwar l-impenn
[...]	[...] a.13. Arrangamenti għal applikazzjoni tal-perjodu ta'cooling-off [...]"

Id-Direttiva 2009/138

- 11 Il-premessa 79 tad-Direttiva 2009/138 hija fformulata kif ġej:

“F’suq intern għall-assigurazzjoni, il-konsumaturi għandhom għażla usa’ u aktar varjata ta’ kuntratti. Jekk għandhom igawdu għal kollox minn dik id-diversità u minn zieda fil-kompetizzjoni, il-konsumaturi għandhom jingħataw kwalunkwe informazzjoni li hija meħtieġa qabel ma jiġi konkluz u waqt il-perjodu ta’ validità tal-kuntratt, biex ikunu jistgħu jagħzlu l-kuntratt l-aktar adattat għall-htigijiet tagħhom.”

- 12 L-Artikolu 185 ta’ din id-direttiva, intitolat “Informazzjoni għal titolari ta’ poloz”, jipprevedi:

“1. Qabel ma jiġi konkluz il-kuntratt tal-assigurazzjoni tal-ħajja, mill-inqas l-informazzjoni stipulata fil-paragrafi 2 sa 4 għandha tiġi kkomunikata lit-titolari tal-polza.

[...]

3. L-informazzjoni li ġejja dwar l-impenn għandha tiġi komunikata:

[...]

(j) arrangamenti għall-applikazzjoni tal-perjodu ta’ cooling-off;

[...]

6. L-informazzjoni msemmija fil-paragrafi 2 sa 5 għandha tiġi pprovduta b’mod ċar u eżatt, bil-miktub, f’lingwa uffiċjali tal-Istat Membru tal-impenn.

[...]

8. Ir-regoli dettaljati għall-implimentazzjoni tal-paragrafi 1 sa 7 għandhom jiġu stabbiliti mill-Istat Membru tal-impenn.”

- 13 L-Artikolu 186 tal-imsemmija direttiva, intitolat “Il-perjodu ta’ kancellament”, jipprovdi, fil-paragrafu 1 tiegħu:

“L-Istati Membri għandhom jipprovdu għal titolari ta’ polza li jikkonkludu kuntratti individwali tal-assigurazzjoni tal-ħajja li jkollhom perjodu ta’ bejn 14 u 30 jum minn meta kienu infurmati li l-kuntratt ġie konkluz biex fih jiġi kkanċellat il-kuntratt.

L-għoti tan-notifika ta’ kancellament mit-titolari tal-poloz għandu jkollha l-effett li tirrilaxxahom minn kwalunkwe obbligu futur li jirriżulta mill-kuntratt.

L-effetti l-oħra legali u l-kondizzjonijiet ta' kanċellament għandhom jiġu determinati bil-liġi applikabbli għall-kuntratt, l-iktar fir-rigward tal-arrangamenti biex it-titolari tal-polza jiġi infurmat li l-kuntratt ġie konkluz."

Id-dritt Awstrijak

- 14 L-Artikolu 165a tal-Bundesgesetz über den Versicherungsvertrag (il-Liġi Federali dwar il-Kuntratt tal-Assigurazzjoni), tat-2 ta' Diċembru 1958 (BGB1. 2/1959, iktar 'il quddiem il-"VersVG"), fil-verżjoni fis-sehħ fir-rigward tal-perijodu bejn l-1 ta' Jannar 1997 u t-30 ta' Settembru 2004, kien jipprovdi:

"(1) Id-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni għandu d-dritt li jirrinunzja għall-effetti tal-kuntratt fi żmien ġimagħtejn mill-konkluzjoni tal-kuntratt. Jekk l-assicuratur ikun ta kopertura provvizorja, huwa għandu jkun intitolat għal primjum li jikkorrispondi għat-tul tagħha.

(2) Jekk l-assicuratur ma jkunx ikkonforma mal-obbligu li jikkomunika l-indirizz tiegħu (punt 1 tal-Artikolu 9a(1) tal-[Bundesgesetz über den Betrieb und die Beaufsichtigung der Vertragsversicherung (Versicherungsaufsichtsgesetz) (il-Liġi Federali dwar il-Ġestjoni u s-Sorveljanza tal-Assigurazzjoni Privata) (il-Liġi dwar is-Sorveljanza tal-Assigurazzjoni), tat-18 ta' Ottubru 1978 (BGB1. 569/1978)], it-terminu għar-rinunzja skont il-paragrafu 1 ma għandux jibda jiddekorri qabel id-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni jsir jaf b'dan l-indirizz.

(3) Il-paragrafi preċedenti ma għandhomx japplikaw għal kuntratti ta' assicurazzjoni għall-ħajja ta' grupp u għal kuntratti li għandhom tul massimu ta' sitt xhur."

- 15 L-Artikolu 165a tal-VersVG, fil-verżjoni fis-sehħ fir-rigward tal-perijodu bejn l-1 ta' Jannar 2007 u t-30 ta' Ġunju 2012, kien jipprevedi:

"(1) Id-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni għandu d-dritt li jirrinunzja għall-effetti tal-kuntratt fi żmien tletin jum mid-data li fiha jiġi informat bil-konkluzjoni tal-kuntratt. Jekk l-assicuratur ikun ta kopertura provvizorja, huwa għandu jkun intitolat għal primjum li jikkorrispondi għat-tul tagħha.

(2) Jekk l-assicuratur ma jkunx ikkonforma mal-obbligu li jikkomunika l-indirizz tiegħu (punt 1 tal-Artikolu 9a(1) tal-Liġi Federali dwar il-Ġestjoni u s-Sorveljanza tal-Assigurazzjoni Privata), it-terminu għar-rinunzja skont il-paragrafu 1 ma għandux jibda jiddekorri qabel id-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni jsir jaf b'dan l-indirizz.

(3) Il-paragrafi preċedenti ma għandhomx japplikaw għal kuntratti ta' assicurazzjoni għall-ħajja ta' grupp u għal kuntratti li għandhom tul massimu ta' sitt xhur."

- 16 L-Artikolu 165a tal-VersVG, fil-verżjoni fis-sehħ fir-rigward tal-perijodu bejn l-1 ta' Lulju 2012 u l-31 ta' Diċembru 2015, kien jipprevedi:

"(1) Id-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni għandu d-dritt li jirrinunzja għall-effetti tal-kuntratt fi żmien tletin jum mid-data li fiha jiġi informat bil-konkluzjoni tal-kuntratt. Jekk l-assicuratur ikun ta kopertura provvizorja, huwa għandu jkun intitolat għal primjum li jikkorrispondi għat-tul tagħha.

(2) Jekk l-assicuratur ma jkunx ikkonforma mal-obbligu li jikkomunika l-indirizz tiegħu (punt 1 tal-Artikolu 9a(1) tal-Liġi Federali dwar il-Ġestjoni u s-Sorveljanza tal-Assigurazzjoni Privata), it-terminu għar-rinunzja skont il-paragrafu 1 ma għandux jibda jiddekorri qabel id-detentur tal-polza ta' assicurazzjoni jsir jaf b'dan l-indirizz.

(2a) Jekk id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni huwa konsumatur (punt 2 tal-Artikolu 1(1) tal-Konsumenschutzgesetz (il-Liġi dwar il-Protezzjoni tal-Konsumaturi), tat-8 ta' Marzu 1979 (BGB1. 140/1979)) it-terminu għar-rinunzja skont il-paragrafi 1 u 2 jibda jiddekorri biss hekk kif dan ikun ġie informat b'dan id-dritt ta' rinunzja.

(3) Il-paragrafi preċedenti ma għandhomx japplikaw għal kuntratti ta' assigurazzjoni għall-ħajja ta' grupp u għal kuntratti li għandhom tul massimu ta' sitt xhur."

17 L-Artikolu 176 tal-VersVG, fil-verżjoni ppubblikata fil-BGBL. 509/1994, jipprevedi:

"(1) Meta assigurazzjoni kapitali fil-każ ta' mewt maħruġa b'tali mod li jkun ċert li ser jistkatta l-obbligu tal-assiguratur li jhallas il-kapital miftiehem tiġi kkanċellata permezz ta' rinunzja, xoljiment jew kontestazzjoni, l-assiguratur għandu jirrimborsa l-valur tax-xiri mill-ġdid dovut taht l-assigurazzjoni.

[...]

(3) Il-valur tax-xiri mill-ġdid għandu jiġi kkalkolat skont ir-regoli attwarjali rrikonoxxuti fuq il-bażi tal-prinċipji tal-kalkolu tal-primjums mal-iskadenza tal-perijodu ta' assigurazzjoni attwali, bħala valur attwali tal-assigurazzjoni. L-arretrati marbuta mal-primjums għandhom jitnaqqsu mill-valur tax-xiri mill-ġdid.

(4) L-assiguratur jista' japplika tnaqqis biss jekk dan ikun miftiehem mad-detentur tal-polza u jekk ikun adegwat."

18 L-Artikolu 9a tal-Liġi Federali dwar il-Ġestjoni u s-Sorveljanza tal-Assigurazzjoni Privata, fil-verżjoni fis-sehħ fir-rigward tal-perijodu bejn l-1 ta' Awwissu 1996 u d-9 ta' Diċembru 2007, kien jipprovdi:

"(1) Meta jiġi konkluż kuntratt ta' assigurazzjoni dwar riskju li jinsab fit-territorju nazzjonali, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni għandu jirċievi bil-miktub, qabel ma jibgħat id-dikjarazzjoni tiegħu li jikkonkludi l-kuntratt, informazzjoni dwar:

1. l-isem, l-indirizz tal-uffiċċju rreġistrat u l-forma ġuridika tal-kumpannija tal-assigurazzjoni, jekk ikun il-każ, anki tal-fergħa li permezz tagħha jkun ġie konkluż il-kuntratt ta' assigurazzjoni,

[...]

6. iċ-ċirkustanzi li fihom id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jista' jirrevoka l-kuntratt ta' assigurazzjoni jew jirrinunzja għall-effetti tiegħu."

19 L-Artikolu 9a tal-Liġi Federali dwar il-Ġestjoni u s-Sorveljanza tal-Assigurazzjoni Privata, fil-verżjoni fis-sehħ fir-rigward tal-perijodu bejn l-10 ta' Diċembru 2007 u l-31 ta' Diċembru 2015, kien jipprovdi:

"(1) Meta jiġi konkluż kuntratt ta' assigurazzjoni diretta dwar riskju li jinsab fit-territorju nazzjonali, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni għandu jirċievi bil-miktub, qabel ma jibgħat id-dikjarazzjoni tiegħu li jikkonkludi l-kuntratt, informazzjoni dwar:

1. l-isem, l-indirizz tal-uffiċċju rreġistrat u l-forma ġuridika tal-kumpannija tal-assigurazzjoni, jekk ikun il-każ, anki tal-fergħa li permezz tagħha jkun ġie konkluż il-kuntratt ta' assigurazzjoni,

[...]

6. iċ-ċirkustanzi li fihom id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jista' jirrevoka l-kuntratt ta' assigurazzjoni jew jirrinunzja għall-effetti tiegħu".

It-tilwimiet fil-kawżi prinċipali u d-domandi preliminari

Il-Kawżi C-355/18 sa C-357/18

- 20 B. Rust-Hackner, C. Gmoser kif ukoll B. Plackner kienu individwalment ikkonkludew kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja marbut ma' fondi ta' investiment ma' Nürnberger. Mit-talbiet għal deċizzjoni preliminari jirriżulta li kull wieħed minn dawn il-kuntratti kien jinkludi l-informazzjoni li r-rinunzja għall-kuntratt ta' assigurazzjoni kellha tiġi fformulata bil-miktub sabiex tkun valida.
- 21 B. Rust-Hackner xoljiet il-kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja tagħha fl-14 ta' Marzu 2017. Fit-23 ta' Mejju 2017 hija ddikjarat li kienet qieghda tirrinunzja għal dan il-kuntratt minhabba li Nürnberger kienet tatha informazzjoni żbaljata dwar id-dritt ta' rinunzja.
- 22 C. Gmoser, fl-2010, ipproċeda bix-xiri mill-ġdid tal-kuntratt tiegħu konkluz fl-1998. Kien biss fit-3 ta' Mejju 2017 li ddikjara li kien qieghed jirrinunzja għal dan il-kuntratt, u dan għall-istess raġuni li Nürnberger kienet tatu informazzjoni żbaljata dwar id-dritt ta' rinunzja.
- 23 Għall-istess raġuni, B. Plackner, fis-27 ta' Mejju 2017, iddikjarat li kienet qieghda tirrinunzja għall-kuntratt tagħha konkluz fl-2000 u li kien għadu qieghed jiġi eżegwit.
- 24 Il-qorti Awstrijaka tal-ewwel istanza laqgħet it-talbiet ta' B. Rust-Hackner, ta' C. Gmoser u ta' B. Plackner intiżi għall-ħlas lura tal-primjums kollha mħallsa kif ukoll għall-interessi minhabba l-arrikkiment indebitu ta' Nürnberger. Fil-fatt, skont l-imsemmija qorti, peress li d-dritt Awstrijak ma jipprevedix li r-rinunzja għandha tiġi fformulata bil-miktub, l-informazzjoni mogħtija minn Nürnberger lid-detenturi tal-polza ta' assigurazzjoni kienet żbaljata. Issa, kif jirriżulta mis-sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress (C-209/12, EU:C:2013:864), informazzjoni żbaljata hija ekwivalenti għal assenja ta' informazzjoni, li minhabba fiha ma skattax it-terminu ta' dekadenza previst għad-dritt ta' rinunzja, b'tali mod li dan id-dritt seta' jiġi eżerċitat mingħajr limitazzjoni *ratione temporis*, inkluż wara x-xoljiment tal-kuntratt.
- 25 Adita b'appell, il-Landesgericht Salzburg (il-Qorti Reġjonali ta' Salzburg) għandha dubju dwar jekk, minkejja l-fatt li l-informazzjoni li teżiġi li d-dikjarazzjoni ta' rinunzja għandha tiġi fformulata bil-miktub ma tqarraqx bid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni dwar l-eżistenza tad-dritt li jirrinunzja għall-kuntratt, tali informazzjoni tistax xorta waħda titqies li hija żbaljata fid-dawl tal-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, b'tali mod li d-dritt ta' rinunzja għandu jiġi eżerċitat mingħajr limitazzjoni *ratione temporis*.
- 26 B'mod partikolari, l-imsemmija qorti tosserva li, f'dan il-każ, l-informazzjoni mogħtija kienet konformi mar-rekwiziti legali u kienet tindika b'mod korrett it-terminu għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja, b'tali mod li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni kien informat dwar id-dritt tiegħu. Barra minn hekk, il-forma bil-miktub ma hijiex ipprojbita mid-dritt Awstrijak u hija intiża sabiex tħares iċ-ċertezza legali, inkluż fl-interess tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni stess. Barra minn hekk, l-indikazzjoni dwar il-formulazzjoni bil-miktub tar-rinunzja ma tidhirx li hija, bħala prinċipju, ta' natura li tipprekludi lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni milli jipproċedi għal rinunzja fit-termini previsti.
- 27 B'dan premiss, fid-dawl kemm tas-sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress (C-209/12, EU:C:2013:864), kif ukoll tal-ghan segwit mill-ġhoti tal-informazzjoni, imsemmi fil-premessa 23 tad-Direttiva 92/96, il-Landesgericht Salzburg (il-Qorti Reġjonali ta' Salzburg) għandha dubju dwar jekk interpretazzjoni tad-dritt Awstrijak konformi ma' din id-direttiva teżiġix li jitqies li, f'tali ċirkustanzi, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jista' jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu mingħajr limitazzjoni *ratione temporis*.

- 28 Barra minn hekk, fil-kuntest tal-Kawżi C-355/18 u C-356/18, l-istess qorti għandha dubju wkoll dwar jekk rinunzja għall-kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja tistax, minhabba l-ghoti ta' informazzjoni żbaljata fir-rigward tad-dritt ta' rinunzja, isseħħ anki wara li l-kuntratt ikun gie xolt minhabba d-denunzja tiegħu jew minhabba x-xiri mill-ġdid tiegħu mid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni.
- 29 Fil-fatt, wara t-tmiem tal-kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja u tal-provvista reċiproka tal-prestazzjonijiet marbuta miegħu, ma jkun għad hemm ebda obbligu futur li joħroġ mill-kuntratt u li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun jista' jinheles minnu, fis-sens tal-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619. Barra minn hekk, rinunzja wara t-tmiem tal-kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja tagħti lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni possibbiltajiet ta' spekulazzjoni għad-detriment tal-impriza ta' assigurazzjoni u tal-komunità ta' persuni assigurati, sitwazzjoni li ma hijiex konformi mal-ghan mixtieq fil-qasam tal-protezzjoni tal-konsumaturi.
- 30 F'dan il-kuntest, il-Landesgericht Salzburg (il-Qorti Reġjonali ta' Salzburg) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel, fil-kuntest tal-Kawżi C-355/18 u C-356/18, iż-żewġ domandi preliminari segwenti kif ukoll, fil-kuntest tal-Kawża C-357/18, l-ewwel waħda minn dawn id-domandi:
- “1) L-Artikolu 15(1) tad-[Direttiva 90/619], moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-[Direttiva 92/96], għandu jiġi interpretat fis-sens li l-informazzjoni rigward il-possibbiltà ta' rinunzja għandha tinkludi wkoll indikazzjoni li tgħid li r-rinunzja ma hija suġġetta għal ebda forma partikolari?
- 2) Ikun għadu possibbli, minhabba t-trażmissjoni ta' informazzjoni żbaljata rigward id-dritt ta' rinunzja, li tiġi ddikjarata r-rinunzja għal kuntratt ta' assigurazzjoni fuq il-ħajja wkoll wara li dan il-kuntratt gie xolt (u mixtri mill-ġdid) mid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni?”

Il-Kawża C-479/18

- 31 Għall-finijiet tat-talba għal deċiżjoni preliminari fil-Kawża C-479/18, il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummercjali) għaqdet erba' kawżi pendenti quddiemha u sejhithom “proċeduri A, B, C u D”.
- 32 Il-“proċedura A” hija bejn KL u UNIQA. KL kienet ikkonkludiet, mal-predeċessor legali ta' UNIQA, kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja għall-perijodu bejn l-1 ta' Awwissu 1997 u l-1 ta' Awwissu 2032. Fil-formola tal-offerta ta' dan il-kuntratt, KL irċeviet l-informazzjoni li r-rinunzja għall-kuntratt kellha ssir bil-miktub sabiex tkun valida.
- 33 Fl-24 ta' Ottubru 2017, KL informat lil UNIQA li kienet qiegħda tirrinunzja għall-effetti tal-kuntratt ta' assigurazzjoni tagħha. Peress li din tal-aħħar ma aċċettatx esplicitament din ir-rinunzja, KL qiegħda titlob il-ħlas lura tal-primjums kollha, ħlief għan-nefqa tar-riskji, li hija kienet ħallset, flimkien mal-interessi.
- 34 Il-“proċedura B” hija bejn LK u DONAU. LK kienet ikkonkludiet ma' DONAU kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja għall-perijodu bejn l-1 ta' Diċembru 2003 u l-1 ta' Diċembru 2022. LK ma kinitx giet informata, qabel il-konklużjoni ta' dan il-kuntratt, dwar id-dritt ta' rinunzja tagħha.
- 35 Wara li, fl-2013, xoljiet l-imsemmi kuntratt u kisbet b'hekk il-valur tax-xiri mill-ġdid tiegħu, LK informat lil DONAU, fl-4 ta' Jannar 2018, li kienet qiegħda tirrinunzja għall-effetti ta' dan l-istess kuntratt ta' assigurazzjoni għar-raġuni li kienet ingħatat informazzjoni insuffiċjenti dwar id-dritt ta' rinunzja tagħha. Peress li DONAU ma wegbitx, LK qiegħda issa titlob il-ħlas lura tal-primjums kollha, ħlief għan-nefqa tar-riskji, li hija kienet ħallset, flimkien mal-interessi u wara li jitnaqqas il-valur tax-xiri mill-ġdid li hija kienet diġà rċeviet fl-2013.

- 36 Il-“proċeduri C u D” huma bejn, rispettivament, MJ u NI, minn naħa, u Allianz, min-naħa l-oħra. MJ u NI kienu kkonkludew, it-tnejn li huma, kuntratt ta’ assigurazzjoni għall-ħajja ma’ Allianz għall-perijodu bejn l-1 ta’ Diċembru 2011 u l-1 ta’ Diċembru 2037. Fil-formola ta’ offerta ta’ dawn il-kuntratti, Allianz informat lil MJ u lil NI li kellhom id-dritt li jirrinunzjaw “bil-miktub” għall-effetti tal-kuntratt.
- 37 Fl-2017, MJ u NI ddikjaraw lil Allianz li kienu qegħdin jirrinunzjaw għall-effetti tal-kuntratt ta’ assigurazzjoni tagħhom. Peress li Allianz ma aċċettatx esplicitament din ir-rinunzja, MJ u NI qegħdin issa jitolbu l-ħlas lura tal-primjums kollha, ħlief għan-nefqa tar-riskji, li kienu ħallsu, flimkien mal-interessi.
- 38 Il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta’ Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali) tfakkar li l-kundizzjonijiet dwar il-validità tar-rinunzja li ma humiex irregolati direttament mil-leġiżlazzjoni tal-Unjoni huma rregolati, konformement ma’ din il-leġiżlazzjoni, mid-dritt nazzjonali. Issa, skont l-imsemmija qorti, fid-dritt Awstrijak, id-dikjarazzjoni ta’ rinunzja ma hija suġġetta għal ebda kundizzjoni formali partikolari. Hija għalhekk għandha dubju, fl-ewwel lok, dwar jekk it-terminu għall-eżerċizzju tad-dritt ta’ rinunzja jistax jibda jiddekorri minkejja informazzjoni żbaljata fir-rigward tal-modalitajiet għall-eżerċizzju tiegħu. F’dan ir-rigward, l-istess qorti għandha dubju dwar l-opportunità li tiġi applikata, f’dan il-każ, il-ġurisprudenza li tohroġ mis-sentenza tad-19 ta’ Diċembru 2013, Endress (C-209/12, EU:C:2013:864). F’din is-sentenza, il-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li, meta l-impriża ta’ assigurazzjonijiet ma tkun tat ebda informazzjoni lid-detentur tal-polza ta’ assigurazzjoni dwar id-dritt ta’ rinunzja tiegħu, din l-impriża ma tistax tqajjem fil-konfront ta’ dan id-detentur il-fatt li t-terminu għall-eżerċizzju ta’ dan id-dritt skada. Għaldaqstant, tqum il-kwistjoni ta’ jekk dan jgħodd ukoll fil-każ li d-detentur tal-polza ta’ assigurazzjoni jkun irċieva informazzjoni preċiża dwar l-eżistenza tad-dritt ta’ rinunzja tiegħu u dwar it-terminu mogħti għall-eżerċizzju tiegħu, iżda jkun irċieva informazzjoni żbaljata dwar il-htieġa li d-dikjarazzjoni tiegħu tiġi fformulata bil-miktub.
- 39 Fit-tieni lok, il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta’ Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali) tixtieq tkun taf jekk, fi kwalunkwe każ, it-terminu sabiex jiġi rrinunzjat il-kuntratt jibdiex jiddekorri mill-mument li fih id-detentur tal-polza ta’ assigurazzjoni jkun kiseb b’mod iehor konossenza effettiva tal-eżistenza ta’ dan id-dritt, minkejja l-informazzjoni żbaljata mogħtija mill-impriża ta’ assigurazzjoni. Risposta fl-affermattiv tista’ tkun iġġustifikata fil-każ li d-dritt tal-Unjoni applikabbli f’dan il-każ ikollu l-għan esklużiv li jiġi żgurat li d-detentur tal-polza ta’ assigurazzjoni jkun jaf bid-drittijiet tiegħu u b’hekk ikun jista’ jeżerċitahom. Madankollu, is-sitwazzjoni tkun differenti jekk l-għan tad-dritt ta’ rinunzja jkun wkoll li l-impriża ta’ assigurazzjoni jiġu inkoraġġuti josservaw l-obbligi ta’ informazzjoni tagħhom.
- 40 Fit-tielet lok, u fir-rigward tal-“proċedura B” li fil-kuntest tagħha LK xoljiet il-kuntratt ta’ assigurazzjoni għall-ħajja tagħha u kisbet il-valur tax-xiri mill-ġdid tiegħu b’tali mod li ma għad hemm ebda obbligu kuntrattwali futur, l-istess qorti għandha dubju wkoll dwar jekk id-dritt ta’ rinunzja kienx, fi kwalunkwe każ, intemm, fid-dawl tal-fatt li dan id-dritt huwa maħsub biss sabiex jehles lid-detentur tal-polza ta’ assigurazzjoni minn kull obbligu futur li johroġ mill-kuntratt.
- 41 Fir-raba’ lok, l-imsemmija qorti tistaqsi jekk, fil-każ ta’ rinunzja minħabba l-ġhoti tard ta’ informazzjoni dwar il-modalitajiet għall-eżerċizzju tad-dritt ta’ rinunzja, id-detentur tal-polza ta’ assigurazzjoni jistax ikollu biss pretensjoni għar-rimbors tal-valur tax-xiri mill-ġdid tal-kuntratt tiegħu jew, għall-kuntrarju, għall-ħlas lura ta’ kull somma mħallsa, wara li jitnaqqsu l-primjums dovuti fir-rigward tal-perijodu li matulu kien kopert. F’dan ir-rigward, l-imsemmija qorti tqis li d-dritt ta’ rinunzja jkun b’hekk imċaħħad minn kull effett utli jekk id-detentur tal-polza ta’ assigurazzjoni, permezz tar-rinunzja, ma jkun jista’ jikseb xejn iktar għajr il-valur tax-xiri mill-ġdid.

- 42 Fl-aħħar nett, il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali) tixtieq tkun taf, essenzjalment, jekk it-terminu ġenerali ta' preskrizzjoni ta' tliet snin jistax jiġi applikat għall-eżerċizzju tad-dritt għall-interessi remunerattivi previst fil-każ tal-ħlas lura ta' somom mhux dovuti, f'liema każ l-ammont ta' dawn l-interessi jkun limitat għall-parti marbuta ma' dan il-perijodu ta' tliet snin.
- 43 L-istess qorti tispeċifika li, skont il-ġurisprudenza tal-Oberster Gerichtshof (il-Qorti Suprema, l-Awstrija), sabiex tiġi żgurata l-konformità mal-Artikolu 165a(2) tal-VersVG mad-dritt tal-Unjoni, din id-dispożizzjoni għandha tiġi interpretata fis-sens li l-ġhoti ta' informazzjoni żbaljata dwar id-dritt ta' rinunzja huwa assimilat ma' assenza ta' informazzjoni u li l-ġhoti ta' tali informazzjoni għandu l-effett li jippermetti lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu mingħajr limitazzjoni *ratione temporis*.
- 44 Huwa f'dawn iċ-ċirkustanzi li l-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali) iddeċidiet li tissospendi l-proċeduri quddiemha u li tagħmel lill-Qorti tal-Ġustizzja d-domandi preliminari segwenti:
- "1) L-Artikolu 15(1) tad-[Direttiva 90/619], moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-[Direttiva 92/96], jew l-Artikolu 35(1) [tad-Direttiva 2002/83] moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) tad-[Direttiva 2002/83], jew inkella l-Artikolu 185(1) [tad-Direttiva 2009/138], moqri flimkien mal-Artikolu 186(1) tad-[Direttiva 2009/138] għandhom jiġu interpretati fis-sens li – fl-assenza ta' dispożizzjonijiet nazzjonali dwar l-effetti ta' informazzjoni żbaljata rigward id-dritt ta' rinunzja qabel il-konklużjoni tal-kuntratt – it-terminu stabbilit għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja ma jibdiex jiddekorri jekk il-kumpannija ta' assigurazzjoni ssemmi fl-informazzjoni pprovduta li r-rinunzja għandha tiġi fformulata bil-miktub, minkejja li r-rinunzja ma hija suġġetta għall-ebda forma partikolari taħt id-dritt nazzjonali?
- 2) ([F]il-każ li l-ewwel domanda tingħata risposta fl-affermattiv:) L-Artikolu 15(1) tad-[Direttiva 90/619], moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-[Direttiva 92/96], għandu jiġi interpretat fis-sens li huwa jipprekludi dispożizzjoni nazzjonali li tipprevedi li, fil-każ ta' assenza ta' informazzjoni jew ta' trażmissjoni ta' informazzjoni żbaljata rigward id-dritt ta' rinunzja qabel il-konklużjoni tal-kuntratt, it-terminu stabbilit għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja jibda jiddekorri mid-data li fiha d-detentur tal-polza jkun ġie informat – indipendentement mill-mod kif – bid-dritt ta' rinunzja tiegħu
- 3) L-Artikolu 35(1) [tad-Direttiva 2002/83] moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) tad-[Direttiva 2002/83], għandu jiġi interpretat fis-sens li – fl-assenza ta' dispożizzjonijiet nazzjonali dwar l-effetti ta' assenza ta' informazzjoni jew ta' informazzjoni żbaljata rigward id-dritt ta' rinunzja qabel il-konklużjoni tal-kuntratt – id-dritt tad-detentur tal-polza li jirrinunzja għall-kuntratt jintemm mhux iktar tard mill-mument wara li l-valur ta' xiri mill-ġdid ikun thallas lill-minhabba x-xoljiment minnu tal-kuntratt u wara li l-partijiet kontraenti, b'dan il-mod, ikunu wettqu b'mod shiħ l-obbligi li jirrizultaw mill-kuntratt?
- 4) ([F]il-każ li l-ewwel domanda tingħata risposta fl-affermattiv u/jew fil-każ li t-tielet domanda tingħata risposta fin-negattiv:) L-Artikolu 15(1) tad-[Direttiva 90/619] jew l-Artikolu 35(1) tad-[Direttiva 2002/83], jew inkella l-Artikolu 186(1) tad-[Direttiva 2009/138] għandhom jiġu interpretati fis-sens li huma jipprekludu dispożizzjoni nazzjonali li tipprevedi li d-detentur tal-polza għandu jiġi rrimborsat, jekk huwa jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, il-valur ta' xiri mill-ġdid (jiġifieri l-valur attwali tal-assigurazzjoni, ikkalkolat skont ir-regoli attwali rrikonnoxxuti)?
- 5) ([F]il-każ li r-raba' domanda għandha tiġi eżaminata u li din id-domanda tingħata risposta fl-affermattiv:) L-Artikolu 15(1) tad-[Direttiva 90/619] jew l-Artikolu 35(1) tad-[Direttiva 2002/83], jew inkella l-Artikolu 186(1) tad-[Direttiva 2009/138] għandhom jiġu interpretati fis-sens li huma jipprekludu dispożizzjoni nazzjonali li tipprevedi li, fil-każ ta' eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja,

id-dritt għall-pagament ta' interessi b'rata fissa fuq il-primjums irrimborsati jista' jiġi limitat, minhabba l-preskrizzjoni, għall-parti relatata mal-perijodu tat-tliet snin li jippreċedu l-preżentata tar-rikors?"

Il-proċedura quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja

- 45 Permezz ta' deċiżjoni tal-President tal-Qorti tal-Ġustizzja tat-22 ta' Ġunju 2018, il-Kawżi C-355/18 sa C-357/18 ġew magħquda għall-finijiet tal-fażi bil-miktub u tal-fażi orali tal-proċedura kif ukoll għall-finijiet tas-sentenza. Permezz ta' deċiżjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja tas-26 ta' Frar 2019, dawn it-tliet kawżi ġew magħquda mal-Kawża C-479/19 għall-finijiet tal-fażi orali tal-proċedura u tas-sentenza.
- 46 Permezz ta' att ippreżentat fir-Registru tal-Qorti tal-Ġustizzja fit-22 ta' Novembru 2019, Nürnberger, UNIQA u Allianz talbu li tinftaħ mill-ġdid il-fażi orali tal-proċedura.
- 47 Insostenn tat-talba tagħhom huma jsostnu, l-ewwel nett, li s-sentenza tal-11 ta' Settembru 2019, Romano (C-143/18, EU:C:2019:701), li nġatat xahrejn wara l-pubblikazzjoni tal-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali f'dawn il-kawżi, għandha tkun tista' tiġi diskussa mill-partijiet interessati, it-tieni nett, li l-argumenti magħmula fil-punt 51 ta' dawn il-konklużjonijiet, dwar ir-rekwiżiti formali għad-dikjarazzjoni ta' rinunzja, huma argumenti ġodda u għandhom ukoll ikunu jistgħu jiġu diskussi, u, it-tielet nett, li diversi aspetti prinċipali tal-imsemmija konklużjonijiet ġew ikkritikati mid-duttrina Awstrijaka u Svizzera, b'mod partikolari fir-rigward tal-kwistjoni dwar liema huma l-partijiet tal-primjums tal-assigurazzjoni li għandhom jithallsu lura fil-każ ta' xoljiment tal-kuntratt ta' assigurazzjoni.
- 48 F'dan ir-rigward, għandu jittfakkar, minn naħa, li l-Istatut tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea u r-Regoli tal-Proċedura tal-Qorti tal-Ġustizzja ma jipprevedux il-possibbiltà, għall-partijiet interessati msemmija fl-Artikolu 23 ta' dan l-Istatut, li jipprezentaw osservazzjonijiet bi twegiba għall-konklużjonijiet ippreżentati mill-Avukat Ġenerali (sentenzi tas-6 ta' Marzu 2018, Acmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punt 26, kif ukoll tad-19 ta' Novembru 2019, A. K. *et* (Indipendenza tal-awla dixxiplinari tal-Qorti Suprema), C-585/18, C-624/18 u C-625/18, EU:C:2019:982, punt 61).
- 49 Min-naħa l-oħra, skont it-tieni paragrafu tal-Artikolu 252 TFUE, l-Avukat Ġenerali għandu jippreżenta pubblikament, bl-ikbar imparzjalità u b'indipendenza shiha, konklużjonijiet motivati dwar il-kawżi li skont l-Istatut tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea, jeħtieġu l-intervent tiegħu. Il-Qorti tal-Ġustizzja la hija marbuta minn dawn il-konklużjonijiet u lanqas mill-motivazzjoni li fuq il-bażi tagħha l-Avukat Ġenerali jasal għal dawn il-konklużjonijiet. Għaldaqstant, in-nuqqas ta' qbil min-naħa ta' parti interessata mal-konklużjonijiet tal-Avukat Ġenerali, irrispettivament mill-kwistjonijiet eżaminati minnu f'dawn il-konklużjonijiet, ma huwiex fih innifsu raġuni li tiġġustifika l-ftuħ mill-ġdid tal-fażi orali tal-proċedura (sentenzi tas-6 ta' Marzu 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punt 27, kif ukoll tad-19 ta' Novembru 2019, A. K. *et* (Indipendenza tal-Awla Dixxiplinari tal-Qorti Suprema), C-585/18, C-624/18 u C-625/18, EU:C:2019:982, punt 62).
- 50 Madankollu, konformement mal-Artikolu 83 tar-Regoli tal-Proċedura tagħha, il-Qorti tal-Ġustizzja tista', f'kull hin, wara li jinstema' l-Avukat Ġenerali, tordna l-ftuħ mill-ġdid tal-fażi orali tal-proċedura, b'mod partikolari meta tqis li ma għandhiex informazzjoni biżżejjed, jew meta wahda mill-partijiet tippreżenta, wara l-għeluq ta' din il-fażi, fatt ġdid ta' natura li jeżerċita influwenza deċiżiva fuq id-deċiżjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja, jew inkella meta l-kawża jkollha tiġi deċiża fuq il-bażi ta' argument li ma kienx indirizzat mill-partijiet interessati.
- 51 F'dan il-każ, il-Qorti tal-Ġustizzja madankollu tqis, wara li nstemgħet l-Avukat Ġenerali, li t-talba għall-ftuħ mill-ġdid tal-fażi orali tal-proċedura mressqa quddiemha ma tqajjem ebda fatt ġdid ta' natura li jeżerċita influwenza deċiżiva fuq id-deċiżjoni li hija għandha tagħti fil-kawżi inezami.

Fir-rigward, b'mod partikolari, tas-sentenza tal-11 ta' Settembru 2019, Romano (C-143/18, EU:C:2019:701), din is-sentenza tikkonċerna talba għal deċiżjoni preliminari dwar l-interpretazzjoni tal-Artikolu 4(2), tal-Artikolu 5(1), tat-tieni inċiż tat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 6(1), tal-Artikolu 6(2)(ċ), tal-Artikolu 6(6) u tal-Artikolu 7(4) tad-Direttiva 2002/65/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-23 ta' Settembru 2002 li tikkonċerna t-tqegħid fis-suq b'distanza ta' servizzi finanzjarji ta' konsumaturi u li temenda d-Direttiva tal-Kunsill 90/619/KEE u d-Direttivi 97/7/KE u 98/27/KE (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 6, Vol. 4, p. 321, rettifika fil-ĠU 2013, L 228, p. 14), direttiva li bl-ebda mod ma hija inkwistjoni fil-kawżi ineżami.

- 52 Barra minn hekk, il-Qorti tal-Ġustizzja tqis li, wara l-faži bil-miktub u l-faži orali tal-proċedura f'dawn il-kawżi, hija għandha l-elementi kollha meħtieġa sabiex tagħti risposta għad-domandi li sarulha u li r-risposti għal dawn id-domandi ma jeħtieġux li jittieħdu inkunsiderazzjoni argumenti, bħal dawk imsemmija fil-punt 47 ta' din is-sentenza, li ma ġewx diskussi bejn il-partijiet interessati.
- 53 F'dawn iċ-ċirkustanzi, ma hemmx lok li jiġi ordnat il-ftuħ mill-ġdid tal-faži orali tal-proċedura.

Fuq il-ġurisdizzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja

- 54 B. Rust-Hackner, C. Gmoser, B. Plackner u, fir-rigward tat-tielet u tal-ħames domanda magħmula fil-kuntest tal-Kawża C-479/18, Allianz u UNIQA jikkontestaw il-ġurisdizzjoni tal-Qorti tal-Ġustizzja sabiex tirrispondi għal domandi li jikkonċernaw biss id-dritt nazzjonali. Fil-fatt, minn naħa, il-modalitajiet għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja għandhom jiġu rregolati mill-Istati Membri. Min-naħa l-oħra, id-dritt Awstrijak applikabbli kien ippreveda speċifikament l-obbligu, li jaqa' fuq l-impriza ta' assigurazzjoni, li d-detenturi ta' polza ta' assigurazzjoni jiġu informati, qabel il-konkluzjoni tal-kuntratt ta' assigurazzjoni u bil-miktub, dwar iċ-ċirkustanzi li fihom dawn id-detenturi jistgħu jirrevokaw dan il-kuntratt jew jirrinunzjaw għall-effetti tiegħu.
- 55 F'dan ir-rigward, huwa biżżejjed li jiġi osservat li, kif tenfasizza l-Avukat Ġenerali fil-punti 23 sa 25 tal-konkluzjonijiet tagħha, huwa minnu li t-tielet subparagrafu tal-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619 u l-Artikolu 31(1) u (4) tad-Direttiva 92/96, moqri flimkien mal-punt a.13 tal-Parti A tal-Anness II ta' din id-direttiva, jagħtu lill-Istati Membri r-responsabbiltà li jadottaw ir-regoli li jiffissaw il-modalitajiet għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja kif ukoll dawk dwar il-komunikazzjoni, b'mod partikolari, ta' informazzjoni marbuta mal-eżerċizzju ta' dan id-dritt. Madankollu, il-Qorti tal-Ġustizzja diġà kellha l-opportunità tispeċifika li, meta jadottaw dawn ir-regoli, l-Istati Membri huma obbligati jiżguraw l-effett utli tal-imsemmija direttivi, fid-dawl tal-għan tagħhom (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta' Dicembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 23 u l-ġurisprudenza ċċitata).
- 56 Minn dan isegwi li l-Qorti tal-Ġustizzja hija mitluba tinterpreta d-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni applikabbli f'dawn il-kawżi u li, għalhekk, hija għandha ġurisdizzjoni sabiex tirrispondi għad-domandi magħmula f'dawn il-kawżi.

Fuq id-domandi preliminari

Fuq l-ammissibbiltà tat-talbiet għal deċiżjoni preliminari fil-Kawżi C-355/18 sa C-357/18

- 57 B. Rust-Hackner, C. Gmoser u B. Plackner jesprimu dubju dwar l-ammissibbiltà tat-talbiet għal deċiżjoni preliminari fil-Kawżi C-355/18 sa C-357/18, għar-raġuni li d-deċiżjonijiet ta' rinviu f'dawn il-kawżi jesponu l-kuntest ġuridiku nazzjonali b'mod insuffiċjenti fir-rigward tar-rekwiżiti stabbiliti fl-Artikolu 94 tar-Regoli tal-Proċedura tal-Qorti tal-Ġustizzja.

- 58 F'dan ir-rigward, għandu jiġi osservat li d-domandi preliminari magħmula fil-kuntest ta' dawn il-kawżi jikkonċernaw direttament l-interpretazzjoni ta' dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni u li, permezz tad-domandi tagħha, il-qorti tar-rinviju tixtieq tikseb kjarifika dwar il-limiti tal-kompetenza tal-Istati Membri li jistabbilixxu l-modalitajiet għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja previst minn dawn id-dispożizzjonijiet. F'dawn iċ-ċirkustanzi, l-espożizzjoni tal-kuntest ġuridiku nazzjonali li tinsab fl-imsemmija deċiżjonijiet ta' rinviu bl-ebda mod ma tipprekludi lill-Qorti tal-Ġustizzja u lill-partijiet interessati milli jifhmu l-imsemmija domandi kif ukoll il-kuntest li fih saru.
- 59 Minn dan isegwi li t-talbiet għal deċiżjoni preliminari huma ammissibbli.

Fuq l-unika domanda fil-Kawża C-357/18 u fuq l-ewwel domanda fil-Kawżi C-355/18, C-356/18 u C-479/18

- 60 Permezz tal-unika domanda fil-Kawża C-357/18 u tal-ewwel domanda fil-Kawżi C-355/18, C-356/18 u C-479/18, il-qorti tar-rinviju jixtiequ jkunu jafu, essenzjalment, jekk l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83, moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) ta' din id-direttiva, u l-Artikolu 185(1) tad-Direttiva 2009/138, moqri flimkien mal-Artikolu 186(1) ta' din id-direttiva, għandhomx jiġu interpretati fis-sens li t-terminu għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja għal kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja jibda jiddekorri mill-mument li fih id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jiġi informat li l-kuntratt huwa konkluż, u dan anki jekk l-informazzjoni mogħtija mill-impriza ta' assigurazzjoni lil dan id-detentur jew tonqos milli tispeċifika li d-dritt nazzjonali applikabbli għall-kuntratt ma jipprevedi ebda rekwiżit formali għall-finijiet tal-eżerċizzju tal-imsemmi dritt ta' rinunzja jew tindika rekwiżiti formali li fil-verità ma humiex meħtieġa mid-dritt nazzjonali applikabbli għal dan il-kuntratt.
- 61 Sabiex tingħata risposta għal dawn id-domandi, għandu jiġi osservat, qabel kollox, li l-imsemmija dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni, applikabbli *ratione temporis* għat-tilwimiet fil-kawżi prinċipali, kollha jipprovdu, essenzjalment, minn naha, li d-detentur ta' kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja individwali għandu terminu ta' bejn erbatax u tletin jum, li jiddekorri mill-mument li fih dan id-detentur jiġi informat li l-kuntratt huwa konkluż, sabiex jirrinunzja għall-effetti tal-kuntratt, rinunzja din li għandha l-effett li teħles lid-detentur minn kull obbligu futur li joħroġ minn dan il-kuntratt u, min-naha l-oħra, li l-effetti legali l-oħra u l-kundizzjonijiet tar-rinunzja għandhom jiġu rregolati konformement mal-liġi applikabbli għall-kuntratt, b'mod partikolari fir-rigward tal-modalitajiet li bihom id-detentur jiġi informat li l-kuntratt huwa konkluż.
- 62 Kif ġie indikat fil-punt 55 ta' din is-sentenza, il-Qorti tal-Ġustizzja diġà kellha l-opportunità tispeċifika, f'dan ir-rigward, li huwa minnu li l-Istati Membri jistgħu jadottaw regoli dwar il-modalitajiet speċifiċi għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja, u li dawn il-modalitajiet jistgħu jinkludu, min-natura tagħhom, ċerti limitazzjonijiet għal dan id-dritt. Madankollu, meta jadottaw dawn ir-regoli, l-Istati Membri huma meħtieġa jiżguraw l-effett utli tad-Direttivi 90/619 u 92/96, fid-dawl tal-ghan tagħhom.
- 63 Issa, fir-rigward tal-ghan tal-imsemmija direttivi, għandu jidfakkar li l-premessa 23 tad-Direttiva 92/96 kienet tindika li, "fil-kuntest ta' suq uniku tal-assigurazzjoni, il-konsumatur [kien] ser ikollu għażla ikbar u iktar diversa ta' kuntratti" [traduzzjoni mhux uffiċjali]. Barra minn hekk, skont din il-premessa, "sabiex ikun jista' jibbenefika b'mod sħiħ minn din id-direttiva u minn kompetizzjoni msaħħa, il-konsumatur [kellu] jkollu l-informazzjoni meħtieġa sabiex jagħżel il-kuntratt li jkun jikkorrispondi l-iktar għall-ħtiġijiet tiegħu" [traduzzjoni mhux uffiċjali]. Fl-aħhar nett, l-imsemmija premessa kienet tispeċifika li "din il-ħtieġa ta' informazzjoni [kienet] ferm iktar importanti minhabba li t-tul tal-impenji [seta'] jkun twil hafna" [traduzzjoni mhux uffiċjali] (sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 24).

- 64 Sabiex jintlaħaq dan l-għan ta' informazzjoni, l-Artikolu 31(1) tad-Direttiva 92/96, moqri flimkien mal-punt a.13 tal-Parti A tal-Anness II tagħha, kien jipprevedi li, “mill-inqas”, il-“[m]odalitajiet għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja” kellhom jiġu kkomunikati lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni “qabel il-konkluzjoni tal-kuntratt” [traduzzjoni mhux uffiċjali] (sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 25).
- 65 Minn dan il-Qorti tal-Ġustizzja iddeduċiet li dispożizzjoni nazzjonali li ttipprevedi l-iskadenza tad-dritt tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni li jirrinunzja għall-kuntratt f'mument li fih ma jkunx ġie informat dwar dan id-dritt ma tippermettix li jintlaħaq għan essenzjali segwit mid-Direttivi 90/619 u 92/96 u, għaldaqstant, tmur kontra l-effett utli tagħhom.
- 66 Dawn l-istess kunsiderazzjonijiet jistgħu jiġu estiżi għad-Direttivi 2002/83 u 2009/138, li fir-rigward tagħhom il-premessi 52 u 79, rispettivament, jiddikjaraw l-istess għanijiet.
- 67 Minn dan isegwi, fl-ewwel lok, li, sakemm id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni ma jkun irċieva ebda informazzjoni dwar l-eżistenza stess tad-dritt ta' rinunzja, it-terminu ta' dekadenza previst għall-eżerċizzju ta' dan id-dritt ma jistax jibda jiddekorri.
- 68 Fil-fatt, f'tali każ, peress li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni ma jkunx jaf bl-eżistenza ta' tali dritt, ikun impossibbli għalih li jeżerċitah (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 27).
- 69 Barra minn hekk, l-impriza ta' assigurazzjoni ma tistax tinvoka, b'mod validu, raġunijiet ta' ċertezza legali sabiex tirrimedja sitwazzjoni kkawżata min-nuqqas tagħha stess li tikkonforma ruħha mar-rekwiżit, li jirriżulta mid-dritt tal-Unjoni, li tikkomunika lista definittiva ta' informazzjoni, li tinkludi, b'mod partikolari, informazzjoni dwar id-dritt tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni li jirrinunzja għall-kuntratt (sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 30).
- 70 Fit-tieni lok, għandu jifakkar li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni għandu mhux biss jiġi informat dwar l-eżistenza tad-dritt ta' rinunzja, iżda għandu wkoll jirċievi, konformement mal-punt a.13 tal-Parti A tal-Anness II tad-Direttiva 92/96, mal-punt a.13 tal-parti A tal-Anness III tad-Direttiva 2002/83, kif ukoll mal-Artikolu 185(3)(j) u (6) tad-Direttiva 2009/138, b'mod partikolari, informazzjoni dwar il-modalitajiet għall-eżerċizzju ta' dan id-dritt, informazzjoni din li għandha tingħata bil-miktub, b'mod ċar u preċiż.
- 71 Għaldaqstant, mid-dispożizzjonijiet rilevanti tal-imsemmija direttivi jirriżulta b'mod ċar li dawn huma intiżi li jiġi żgurat li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jirċievi informazzjoni preċiża dwar, b'mod partikolari, id-dritt ta' rinunzja tiegħu (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 25).
- 72 B'mod partikolari, sa fejn l-informazzjoni dwar il-kundizzjonijiet formali tad-dikjarazzjoni ta' rinunzja hija meħtieġa sabiex id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun jista' jeżerċita d-dritt tiegħu, din l-informazzjoni għandha tingħatalu. Dan japplika b'mod partikolari meta d-dritt nazzjonali jimponi imperattivament tali kundizzjonijiet fuq il-partijiet f'kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja. Fil-fatt, dikjarazzjoni ta' rinunzja mwettqa b'forom differenti minn dawk previsti imperattivament tista' titqies li ma hijiex valida.
- 73 Mill-proċessi ppreżentati quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja jirriżulta li, fil-każ ineżami, id-dritt Awstrijak applikabbli għall-kawżi prinċipali kien jipprevedi li l-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja ma kien sugġett għal ebda kundizzjoni formali partikolari. Għall-kuntrarju, minn dawn il-proċessi ma jirriżultax b'mod ċar li d-dritt Awstrijak jippermetti lill-partijiet fil-kuntratt ta' assigurazzjoni jissugġettaw l-eżerċizzju ta' dan id-dritt għall-osservanza ta' kundizzjonijiet formali.

- 74 F'dan ir-rigward, għandu jiġi osservat, minn naħa, li, jekk id-dritt Awstrijak ma jippermettix lill-partijiet fil-kuntratt ta' assigurazzjoni jiftiehm u dwar forma partikolari għad-dikjarazzjoni ta' rinunzja, ma jkun neċessarju, sabiex jiġi żgurat l-effett utli tad-dritt ta' rinunzja, li jkun meħtieġ li d-detentur jiġi obbligatorjament informat dwar il-fatt li dan id-dritt jista' jiġi eżerċitat bi kwalunkwe forma, tkun liema tkun. Fil-fatt, f'tali ipoteżi, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun jista' jikkomunika b'mod validu lill-impriża ta' assigurazzjoni l-intenzjoni tiegħu li jirrinunzja għall-kuntratt fil-forma tal-għażla tiegħu u, għalhekk, mingħajr ma din l-impriża tkun tista' teżiġi li d-dikjarazzjoni ta' rinunzja titwettaq f'forma partikolari, b'tali mod li l-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja previst fil-leġislazzjoni tal-Unjoni bl-ebda mod ma jkun limitat. Naturalment, anki f'din l-ipoteżi, l-impriża ta' assigurazzjoni żżomm il-possibbiltà li tinforma lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni bl-assenza ta' forma prevista fid-dritt nazzjonali.
- 75 Jekk, għall-kuntrarju, il-partijiet fil-kuntratt setgħu, skont id-dritt Awstrijak, jidderogaw mill-assenza ta' forma prevista f'dan id-dritt, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkollu obbligatorjament jirċievi informazzjoni dwar il-kundizzjonijiet formali tad-dritt ta' rinunzja.
- 76 Min-naħa l-oħra, sabiex tkun preċiża, l-informazzjoni dwar il-kundizzjonijiet formali tad-dritt ta' rinunzja, kemm jekk obbligatorja u kemm jekk fakultattiva, għandha tkun konformi mad-dritt nazzjonali jew mal-klawżoli kuntrattwali miftiehma bejn il-partijiet b'osservanza tad-dritt applikabbli għal dan il-kuntratt.
- 77 Minn dan isegwi li għandha titqies li hija żbaljata l-informazzjoni mogħtija minn impiża ta' assigurazzjoni li teżiġi l-osservanza ta' kundizzjonijiet formali għad-dikjarazzjoni ta' rinunzja meta dawn il-kundizzjonijiet ma jkunux konformi mar-rekwiżiti imperattivi stabbiliti mid-dritt applikabbli jew mill-klawżoli tal-kuntratt, punt dan li għandu jiġi vverifikat mill-qrati tar-rinviju.
- 78 Issa, għalkemm l-għoti lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni ta' informazzjoni żbaljata dwar ir-rekwiżiti formali meħtieġa għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja jista' jqarraq b'dan id-detentur fir-rigward tad-dritt ta' rinunzja tiegħu u, għalhekk, jista' jiġi assimilat mal-assenza ta' kull informazzjoni f'dan ir-rigward (ara, b'analogija, is-sentenza tal-10 ta' April 2008, Hamilton, C-412/06, EU:C:2008:215, punt 35), ma jistax jitqies li kull żball dwar l-imsemmija rekwiżiti formali, li jinsab fl-informazzjoni mogħtija mill-impiża ta' assigurazzjoni lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni, jikkorrispondi għal nuqqas ta' informazzjoni.
- 79 B'mod partikolari, meta informazzjoni, anki jekk żbaljata, ma ċaħħadx lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, essenzjalment fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu japplikaw li kieku l-informazzjoni kienet preċiża, ikun sproporzjonat jekk dan tal-aħħar jithalla jllibera ruhu mill-obbligi li joħorġu minn kuntratt konkluz *in bona fide*.
- 80 Fil-fatt, f'tali sitwazzjoni, id-detentur ta' polza ta' assigurazzjoni, informat dwar id-dritt ta' rinunzja tiegħu, iżomm il-possibbiltà kollha li jeżerċita dan id-dritt u li jirtira mill-impenji li jkun ha, b'tali mod li b'hekk ikun żgurat l-għan tad-Direttivi 90/619, 92/96, 2002/83 u 2009/138, imsemmi fil-punti 63 sa 66 ta' din is-sentenza.
- 81 Fil-kawżi prinċipali, huma l-qrati tar-rinviju li għandhom jivverifikaw jekk l-impiżi ta' assigurazzjoni tawx informazzjoni dwar il-kundizzjonijiet formali tad-dikjarazzjoni ta' rinunzja. Fl-affermattiv, l-imsemmija qrati għandhom jevalwaw ukoll jekk din l-informazzjoni kinitx preċiża jew inkella kinitx tant żbaljata li, fuq il-bażi ta' evalwazzjoni globali li tiegħu inkunsiderazzjoni b'mod partikolari l-kuntest leġislattiv nazzjonali u l-fatti fil-kawżi prinċipali, ċaħħdet lid-detenturi tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerċitaw id-dritt ta' rinunzja tagħhom essenzjalment fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu japplikaw li kieku din l-informazzjoni kienet preċiża.

82 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta li għandha tingħata għall-unika domanda fil-Kawża C-357/18 u għall-ewwel domanda fil-Kawża C-355/18, C-356/18 u C-479/18 hija li l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83, moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) ta' din id-direttiva, kif ukoll l-Artikolu 185(1) tad-Direttiva 2009/138, moqri flimkien mal-Artikolu 186(1) ta' din id-direttiva, għandhom jiġu interpretati fis-sens li t-terminu għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja għal kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja jibda jiddekorri mill-mument li fih id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jiġi informat li l-kuntratt huwa konkluz, anki jekk l-informazzjoni mogħtija mill-impriża ta' assigurazzjoni lil dan id-detentur

- tonqos milli tispeċifika li d-dritt nazzjonali applikabbli għall-kuntratt ma jipprevedi ebda rekwiżit formali għall-finijiet tal-eżerċizzju tal-imsemmi dritt ta' rinunzja, jew
- tindika rekwiżiti formali li fil-verità ma humiex rikjesti mid-dritt nazzjonali applikabbli għal dan il-kuntratt jew mill-klawżoli kuntrattwali tal-imsemmi kuntratt, kemm-il darba tali indikazzjoni ma ċaħħadx lid-detenturi tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerċitaw id-dritt ta' rinunzja tagħhom essenzjalment fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu japplikaw li kieku l-informazzjoni kienet preċiża. Huma l-qradi tar-rinviju li għandhom jevalwaw, fuq il-bażi ta' evalwazzjoni globali li tiegħu inkunsiderazzjoni b'mod partikolari l-kuntest leġislattiv nazzjonali u l-fatti fil-kawża prinċipali, jekk l-iżball li jinsab fl-informazzjoni mogħtija lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jcaħħdux minn tali possibbiltà.

Fuq it-tieni domanda fil-Kawża C-479/18

83 Permezz tat-tieni domanda fil-Kawża C-479/18, il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummercjali) qiegħda essenzjalment tistaqsi jekk l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, għandux jiġi interpretat fis-sens li, fl-assenza ta' informazzjoni mogħtija mill-impriża ta' assigurazzjoni lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni, dwar id-dritt ta' rinunzja ta' dan tal-aħħar, jew fil-preżenza ta' informazzjoni mogħtija mill-impriża ta' assigurazzjoni li tkun tant żbaljata li ċaħħad lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, essenzjalment, fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu jkun applikabbli li kieku l-informazzjoni kienet preċiża, it-terminu għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja ma jiddekorrix, anki jekk id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni sar jaf bl-eżistenza tad-dritt ta' rinunzja b'mezzi oħra.

84 Sabiex tingħata risposta għal din id-domanda, għandu jiġi osservat li la l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619 u lanqas l-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96 ma jispeċifikaw esplicitament li l-informazzjoni li għaliha jirreferu dawn id-dispożizzjonijiet għandha tingħata lid-detenturi tal-polza ta' assigurazzjoni mill-impriži ta' assigurazzjoni.

85 Madankollu, il-Qorti tal-Ġustizzja diġà osservat li d-dritt tal-Unjoni jobbliga lill-impriża ta' assigurazzjoni tagħti lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni lista definittiva ta' informazzjoni, li tinkludi, b'mod partikolari, informazzjoni dwar id-dritt tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni li jirrinunzja għall-kuntratt (sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 30).

86 F'dawn iċ-ċirkustanzi, il-fatt li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun irċieva, permezz ta' mezzi oħra, il-kontenut preċiż ta' informazzjoni li l-impriża ta' assigurazzjoni kienet obligata tagħtih ma jistax jipproduci l-istess effetti legali fuq it-terminu għar-rinunzja bħall-ghoti ta' din l-istess informazzjoni lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni minn din l-impriża, li b'hekk jehles lil din tal-aħħar minn kull obbligu f'dan ir-rigward.

- 87 Fil-fatt, l-ewwel nett, li kieku s-sitwazzjoni kienet differenti, dan kien imur kontra l-għan tad-Direttiva 2002/83, imsemmi fil-punt 71 ta' din is-sentenza, li jiġi żgurat li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jirċievi informazzjoni preċiża, b'mod partikolari fir-rigward tad-dritt ta' rinunzja, informazzjoni li, kif ġie speċifikat fil-punt 85 ta' din is-sentenza, għandha tingħata mill-impriża ta' assigurazzjoni.
- 88 It-tieni nett, kif tosserva essenzjalment l-Avukat Ġenerali fil-punt 65 tal-konklużjonijiet tagħha, il-fatt li jinkiseb għarfien tad-dritt ta' rinunzja f'kuntest li ma jaqax fil-kuntest tar-relazzjoni kuntrattwali fejn id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni u l-impriża ta' assigurazzjoni jista' jqajjem diffikultajiet fil-qasam tal-prova, b'mod partikolari fir-rigward tal-mument li fih inkiseb dan l-għarfien u għalhekk fir-rigward tal-iffissar tat-terminu li fih għandu jiġi eżerċitat id-dritt ta' rinunzja.
- 89 Fl-aħħar nett, kif tosserva l-Kummissjoni Ewropea, jekk l-impriża ta' assigurazzjoni tinheles mill-obbligu ta' informazzjoni tagħha għar-raġuni li d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni kiseb għarfien tal-kontenut ta' din l-informazzjoni permezz ta' mezzi oħra, din l-impriża ma tkunx inkoraġġuta sabiex tosserva l-obbligu tagħha li tagħti informazzjoni preċiża lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni.
- 90 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta li għandha tingħata għat-tieni domanda fil-Kawża C-479/18 hija li l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, għandu jiġi interpretat fis-sens li, fl-assenza ta' informazzjoni mogħtija mill-impriża ta' assigurazzjoni lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni, dwar id-dritt ta' rinunzja ta' dan tal-aħħar, jew fil-preżenza ta' informazzjoni mogħtija mill-impriża ta' assigurazzjoni li tkun tant żbaljata li ċċaħħad lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, essenzjalment, fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu jkunu applikabbli li kieku l-informazzjoni kienet preċiża, it-terminu għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja ma jiddekorrix, anki jekk id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni sar jaf bl-eżistenza tad-dritt ta' rinunzja b'mezzi oħra.

Fuq it-tieni domanda fil-Kawża C-355/18 u C-356/18 kif ukoll fuq it-tielet domanda fil-Kawża C-479/18

- 91 Permezz tat-tieni domanda fil-Kawża C-355/18 u C-356/18 kif ukoll permezz tat-tielet domanda fil-Kawża C-479/18, il-qراطي tar-rinviju jixtiequ jkunu jafu, essenzjalment, jekk l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, u l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83, moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) ta' din id-direttiva, għandhomx jiġu interpretati fis-sens li, ladarba jiġi xolt il-kuntratt u ladarba jiġu ssodisfatti l-obbligi kollha li joħroġu minnu, fosthom b'mod partikolari l-ħlas, mill-impriża ta' assigurazzjoni, tal-valur tax-xiri mill-ġdid, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun għadu jista' jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, f'sitwazzjoni fejn id-dritt applikabbli għall-kuntratt ma jirregolax l-effetti legali tal-assenza ta' informazzjoni dwar id-dritt ta' rinunzja jew l-ghoti ta' informazzjoni żbaljata.
- 92 Sabiex tingħata risposta għal din id-domanda, għandu jitfakkar li, konformement mat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619 u mat-tieni subparagrafu tal-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83, in-notifika mid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni tar-rinunzja tiegħu għall-kuntratt għandha l-effett li teħilsu minn kull obbligu futur li joħroġ minn dan il-kuntratt.
- 93 Minn dan jirrizulta li, ladarba d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun għamel id-dikjarazzjoni ta' rinunzja tiegħu fit-termini previsti għal dan il-għan, huwa jkun irrilaxxat minn kull obbligu futur li joħroġ mill-kuntratt, li l-eżekuzzjoni tiegħu ma tkunx tista' tintalab mill-impriża ta' assigurazzjoni.
- 94 Dawn id-dispożizzjonijiet bl-ebda mod ma jirregolaw il-kundizzjonijiet li fihom għandha titwettaq dikjarazzjoni ta' rinunzja u lanqas ma jirregolaw l-effetti legali ta' din ir-rinunzja fuq l-obbligi, b'mod partikolari ta' ħlas lura, li d-dritt nazzjonali jista' jimponi fuq l-impriża ta' assigurazzjoni.

- 95 Fil-fatt, tali kundizzjonijiet u effetti ma jaqghux fil-kamp ta' applikazzjoni tal-imsemmija dispożizzjonijiet u, konformement mat-tielet subparagrafu tal-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619 u mat-tielet subparagrafu tal-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83, għandhom jiġu rregolati konformement mal-liġi applikabbli għall-kuntratt.
- 96 Minn dan isegwi li dawn id-dispożizzjonijiet ma jistgħux jiġu interpretati fis-sens li jobbligaw lill-Istati Membri jissugġettaw għall-istat ta' eżekuzzjoni ta' kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja l-possibbiltà ta' rinunzja għal dan il-kuntratt jew l-effetti legali ta' dikjarazzjoni ta' rinunzja għal tali kuntratt imwettqa fit-termini previsti għal dan il-għan, bħalma huwa t-tneissil eventwali ta' obbligu ta' ħlas lura. B'hekk, f'dan il-każ, fid-dawl tal-fatt li d-dritt Awstrijak ma jgħid xejn f'dan ir-rigward, id-dritt ta' rinunzja jista' jibqa' jiġi eżerċitat anki wara li l-kuntratt ikun għe xolt u anki wara li l-obbligi kollha li joħorġu minnu jkunu għew eżegwiti.
- 97 Għall-kuntrarju ta' dak li jsostnu DONAU u l-Gvern Awstrijak fl-osservazzjonijiet tagħhom, tali interpretazzjoni tal-imsemmija dispożizzjonijiet ma hijiex kontradetta mis-sentenza tal-10 ta' April 2008, Hamilton (C-412/06, EU:C:2008:215), li fiha l-Qorti tal-Ġustizzja ddeċidiet li d-dritt ta' revoka previst fid-Direttiva tal-Kunsill 85/577/KEE tal-20 ta' Diċembru 1985 biex tħares lill-konsumatur rigward kuntratti nnegozjati barra mill-lok tan-negozju (ĠU Edizzjoni Speċjali bil-Malti, Kapitolu 15, Vol. 1, p. 262), ma jkunx jista' jiġi eżerċitat meta ma jkunx għad hemm impenn. Fil-fatt, l-imsemmija sentenza tikkonċerna l-konformità, ma' din id-direttiva, ta' dispożizzjoni nazzjonali li tipprevdi l-iskadenza tad-dritt ta' revoka xahar wara l-eżekuzzjoni kompleta, mill-partijiet kontraenti, tal-obbligi li joħorġu mill-kuntratt. Issa, fil-kawżi prinċipali, tali dispożizzjoni ma hijiex inkwistjoni sa fejn il-leġiżlatur Awstrijak ma adottatx tali dispożizzjoni fir-rigward tal-kuntratti ta' assigurazzjoni għall-ħajja (ara, f'dan is-sens, is-sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 31).
- 98 Għaldaqstant, ir-risposta li għandha tingħata għat-tieni domanda fil-Kawżi C-355/18 u C-356/18 kif ukoll għat-tielet domanda fil-Kawża C-479/18 hija li l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, u l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83, moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) ta' din id-direttiva, għandhom jiġu interpretati fis-sens li, ladarba jiġi xolt il-kuntratt u ladarba jiġu ssodisfatti l-obbligi kollha li joħorġu minnu, fosthom b'mod partikolari l-ħlas, mill-impriża ta' assigurazzjoni, tal-valur tax-xiri mill-ġdid, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun għadu jista' jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, kemm il-darba d-dritt applikabbli għall-kuntratt ma jirregolax l-effetti legali tal-assenza ta' informazzjoni dwar id-dritt ta' rinunzja jew l-għoti ta' informazzjoni żbaljata.

Fuq ir-raba' domanda fil-Kawża C-479/18

- 99 Permezz tar-raba' domanda tagħha, il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali) tixtieq tkun taf, essenzjalment, jekk l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 u l-Artikolu 186(1) tad-Direttiva 2009/138 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu leġiżlazzjoni nazzjonali li tipprovdi li l-impriża ta' assigurazzjoni hija obbligata tirrimborsa, lil detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li jkun eżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, il-valur tax-xiri mill-ġdid biss.
- 100 Sabiex tingħata risposta għal din id-domanda, għandu jittfakkar li, kif diġà għe osservat fil-punti 61, 62 u 66 ta' din is-sentenza, l-effetti legali tar-rinunzja, għajr dawk previsti mill-imsemmija dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni, għandhom jiġu rregolati konformement mal-liġi applikabbli għall-kuntratt u li, meta jadottaw dawn ir-regoli, l-Istati Membri huma obbligati jiżguraw l-effett utli tad-Direttivi 90/619, 92/96, 2002/83 u 2009/138, fid-dawl tal-għan tagħhom.

- 101 F'dan ir-rigward, kif diġà ġie osservat, essenzjalment, fil-punt 63 ta' din is-sentenza, l-ghan tad-dritt ta' rinunzja huwa li detentur ta' polza ta' assigurazzjoni jkun jista' jagħzel il-kuntratt li l-iktar jikkorrispondi għall-htigijiet tiegħu u għalhekk li jkun jista' jirrinunzja għall-effetti ta' kuntratt li, wara l-konkluzjoni tiegħu, jirriżulta, fit-terminu ta' riflessjoni previst għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja, li ma huwiex adegwat għall-bżonnijiet ta' dan id-detentur.
- 102 Id-dispożizzjonijiet previsti fit-tieni subparagrafu tal-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, fit-tieni subparagrafu tal-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 u fit-tieni subparagrafu tal-Artikolu 186(1) tad-Direttiva 2009/138, li jipprovdu li, ladarba d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jwettaq id-dikjarazzjoni ta' rinunzja tiegħu fit-termini previsti għal dan il-ghan, huwa jinheles minn kull obbligu futur li joħroġ mill-kuntratt, jissodisfaw preċiżament ir-rekwiżit li tiġi żgurata tali libertà ta' għażla.
- 103 Fil-fatt, li kieku d-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jibqa' marbut mill-kuntratt fil-futur, anki wara li jkun irrinunzja għalih, huwa jkun disswaġ milli jinvoka d-dritt ta' rinunzja tiegħu u għalhekk ikun imċaħhad mill-possibbiltà li jagħzel il-kuntratt li l-iktar jikkorrispondi għall-htigijiet tiegħu.
- 104 L-effetti legali l-oħra li d-dritt applikabbli għall-kuntratt jorbot mal-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja għandhom ukoll, sabiex jiġi żgurat l-effett utli tiegħu, ikunu ta' natura li ma jiddiswadux lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni milli jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu.
- 105 Issa, f'dan il-każ, kif jirriżulta mid-deċiżjoni tar-rinviju fil-Kawża C-479/18, l-Artikolu 176 tal-VersVG, fil-verżjoni applikabbli għall-kawżi prinċipali, jipprovdi essenzjalment li, fil-każ li assigurazzjoni bħal dawk inkwistjoni fil-kawżi prinċipali tiġi kkanċellata permezz ta' rinunzja, xoljiment jew kontestazzjoni, l-impriża ta' assigurazzjoni għandha tirrimborsa l-valur tax-xiri mill-ġdid dovut taht l-assigurazzjoni.
- 106 Tali dispożizzjoni tirregola għalhekk bl-istess mod, minn naħa, is-sitwazzjoni ta' detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li, peress li qies li l-kuntratt kien jikkorrispondi għall-bżonnijiet tiegħu, iddeċieda li ma jinvokax id-dritt ta' rinunzja tiegħu u, għal raġunijiet oħra, iddeċieda li jxolji l-kuntratt tiegħu u, min-naħa l-oħra, is-sitwazzjoni ta' detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li, peress li qies, għall-kuntrarju, li l-kuntratt ma kienx jikkorrispondi għall-bżonnijiet tiegħu, eżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu.
- 107 B'hekk, sa fejn torbot l-istess effetti legali b'mod partikolari mar-rinunzja u max-xoljiment tal-kuntratt, l-imsemmija dispożizzjoni ċaħhad minn kull effett utli d-dritt ta' rinunzja previst fid-dritt tal-Unjoni.
- 108 Tali interpretazzjoni ma tistax tiddaħhal inkwistjoni mill-fatt, imsemmi b'mod partikolari minn Allianz, li, jekk id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun intitolat għall-ħlas lura tas-somom imħallsa, l-iżvantaġġi finanzjarji jingarru b'mod partikolari mill-komunità ta' persuni assigurati u li, fil-każ ta' rinunzja tardiva, il-Qorti tal-Ġustizzja, fis-sentenza tal-15 ta' April 2010, E. Friz (C-215/08, EU:C:2010:186), irrikonoxxiet li l-persuna kkonċernata għandha ġġarrab parti mir-riskji.
- 109 Fil-fatt, minn naħa, jekk l-impriża ta' assigurazzjoni tagħti lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni informazzjoni preċiża dwar id-dritt ta' rinunzja, dan tal-aħħar ikollu biss terminu relattivament qasir sabiex jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, b'tali mod li l-konsegwenzi finanzjarji ta' eventwali rinunzja fuq il-komunità ta' persuni assigurati jistgħu jitqiesu li jagħmlu parti mill-ġestjoni ġenerali tar-riskji assigurati. Jekk, għall-kuntrarju, ir-rinunzja titwettaq tard minhabba nuqqas ta' informazzjoni jew minhabba informazzjoni li tkun tant żbaljata li ċaħhad lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, essenzjalment fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu jkun applikabbli li kieku l-informazzjoni kienet preċiża, hija l-impriża ta' assigurazzjoni stess li, kif tfakkar fil-punt 69 ta' din is-sentenza, għandha tirrimedja sitwazzjoni kkawżata min-nuqqas tagħha stess li tikkonforma ruħha mar-rekwiżit, li joħroġ mid-dritt tal-Unjoni, li tikkomunika lista definittiva ta' informazzjoni, li tinkludi, b'mod partikolari, informazzjoni dwar id-dritt tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni li jirrinunzja għall-kuntratt.

- 110 Min-naħa l-oħra, il-portata tas-sentenza tal-15 ta' April 2010, E. Friz (C-215/08, EU:C:2010:186), hija, konformement mal-punt 24 tagħha, limitata esplicitament għas-shubija ta' konsumatur f'fond magħluq ta' proprjetà immobbli mwaqqaf fil-forma ta' soċjetà ta' persuni u għalhekk ma tikkonċernax il-kuntratti aleatorji b'mod generali.
- 111 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta li għandha tingħata għar-raba' domanda fil-Kawża C-479/18 hija li l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 u l-Artikolu 185(1) tad-Direttiva 2009/138 għandhom jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu leġislazzjoni nazzjonali li tipprovdi li l-impriza ta' assigurazzjoni hija obbligata tirrimborsa, lil detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li jkun eżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, il-valur tax-xiri mill-ġdid biss.

Fuq il-ħames domanda fil-Kawża C-479/18

- 112 Permezz tal-ħames domanda tagħha, il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali) tixtieq tkun taf, essenzjalment, jekk l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 u l-Artikolu 186(1) tad-Direttiva 2009/138 għandhomx jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu leġislazzjoni nazzjonali li tipprevedi terminu ta' preskrizzjoni ta' tliet snin għall-eżerċizzju tad-dritt għall-interessi remunerattivi marbut mal-ħlas lura ta' somom imħallsa indebitament mitlub minn detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li jkun eżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu.
- 113 Sabiex tingħata risposta għal din id-domanda, għandu jiġi osservat li dawn id-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni, meta jipprevedu li d-detentur ta' kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja individwali għandu terminu ta' bejn erbatax u tletin jum, mill-mument li fih dan id-detentur jiġi informat li l-kuntratt huwa konkluz, sabiex jirrinunzja għall-effetti tal-kuntratt, jagħtu lill-imsemmi detentur dritt ta' rinunzja.
- 114 B'hekk, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jikseb id-dritt li jirrinunzja għall-kuntratt ta' assigurazzjoni għall-ħajja bis-sempliċi fatt li jkun ikkonkluda dan il-kuntratt u l-komunikazzjoni lid-detentur mill-impriza ta' assigurazzjoni tal-modalitajiet għall-eżerċizzju ta' dan id-dritt għandha biss l-effett li tiskatta t-terminu ta' dekadenza.
- 115 Mill-proċess ipprezentat quddiem il-Qorti tal-Ġustizzja fil-Kawża C-479/18 jirriżulta li, sabiex jirregola l-effetti tar-rinunzja, konformement mal-imsemmija dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni, id-dritt Awstrijak applikabbli għall-kuntratti inkwistjoni fil-kawżi prinċipali jipprevedi li, minn naħa, l-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja jimplika l-obbligu li jithallsu lura l-pagamenti magħmula u, min-naħa l-oħra, mas-somom li għandhom jithallsu lura għandhom jiżdiedu interessi remunerattivi. Barra minn hekk, id-dritt li wiehed jirċievi tali interessi huwa preskritt minn terminu ta' tliet snin, li huwa t-terminu ġeneralment previst fl-Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (il-Kodiċi Ċivili) fir-rigward tal-krediti ta' prestazzjonijiet annwali mhux imħallsa.
- 116 Issa, dan it-terminu jikkonċerna biss l-interessi remunerattivi u ma jaffettwax direttament id-dritt tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni li jirrinunzja għall-kuntratt tiegħu.
- 117 Madankollu, il-Bezirksgericht für Handelssachen Wien (il-Qorti Distrettwali ta' Vjenna għall-Kwistjonijiet Kummerċjali) għandha tivverifika jekk l-applikazzjoni ta' terminu ta' preskrizzjoni għall-eżerċizzju tad-dritt għall-interessi remunerattivi tistax iddahhal inkwistjoni l-effettività tad-dritt ta' rinunzja stess, dritt li d-dispożizzjonijiet tad-dritt tal-Unjoni jirrikonnoxxu lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni.

- 118 F'dan ir-rigward, għandu jitqies, minn naħa, li, kif il-Qorti tal-Ġustizzja diġà osservat, il-kuntratti ta' assigurazzjoni huma prodotti finanzjarji legalment kumplessi, li jistgħu jvarjaw b'mod kunsiderevoli skont l-assiguratur li joffrihom u li jimplikaw impenji finanzjarji importanti u potenzjalment għal perijodu twil hafna (sentenza tad-19 ta' Diċembru 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 29).
- 119 Jekk, f'dawn iċ-ċirkustanzi, il-fatt li l-interessi dovuti għal iktar minn tliet snin jiġu preskritti jwassal lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni sabiex ma jeżerċitax id-dritt ta' rinunzja tiegħu, u dan minkejja li l-kuntratt ma jikkorrispondix għall-htigijiet tiegħu, tali terminu jkun jista' jaffettwa l-imsemmi dritt, b'mod partikolari meta dan id-detentur ma jkunx gie informat b'mod preċiż dwar il-kundizzjonijiet għall-eżerċizzju tal-imsemmi dritt.
- 120 Min-naħa l-oħra, għandu jiġi enfasizzat li l-htigijiet tad-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni għandhom jiġu evalwati fil-mument tal-konkluzjoni tal-kuntratt, mingħajr ma jittiehdu inkunsiderazzjoni l-benefiċċji li dan jista' jislet minn rinunzja tardiva, peress li tali rinunzja ma tkunx intiża li tipproteġi l-libertà ta' għażla tad-detentur, iżda tkun intiża li tippermettilu jkseb rendiment ikbar jekk mhux ukoll li jispekula dwar id-differenza bejn ir-rendiment effettiv tal-kuntratt u r-rata tal-interessi remunerattivi.
- 121 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta li għandha tingħata għall-ħames domanda magħmula fil-Kawża C-479/18 hija li l-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 u l-Artikolu 186(1) tad-Direttiva 2009/138 għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux leġislazzjoni nazzjonali li tipprevedi terminu ta' preskrizzjoni ta' tliet snin għall-eżerċizzju tad-dritt għall-interessi remunerattivi marbut mal-ħlas lura ta' somom imħallsa indebitament mitlub minn detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li jkun eżerċita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, kemm-il darba l-iffissar ta' tali terminu ma jdahhalx inkwistjoni l-effettività tad-dritt ta' rinunzja ta' dan id-detentur, punt dan li għandu jiġi vverifikat mill-qorti tar-rinviju fil-Kawża C-479/18.

Fuq l-ispejjeż

- 122 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta' kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjoni tal-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk tal-imsemmija partijiet, ma jistgħux jiġihallu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (It-Tielet Awla) taqta' u tiddeċiedi:

- 1) L-Artikolu 15(1) tat-Tieni Direttiva tal-Kunsill 90/619/KEE tat-8 ta' Novembru 1990 dwar il-koordinazzjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi relatati mal-assigurazzjoni diretta għall-ħajja, li tistabbilixxi dispożizzjonijiet sabiex jiġi ffaċilitat l-eżerċizzju effettiv tal-libertà li jiġu pprovduti servizzi u li temenda d-Direttiva 79/267/KEE, kif emendata bid-Direttiva tal-Kunsill 92/96/KEE tal-10 ta' Novembru 1992, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva tal-Kunsill 92/96/KEE tal-10 ta' Novembru 1992 dwar il-koordinazzjoni tal-liġijiet, ir-regolamenti u d-dispożizzjonijiet amministrattivi relatati mal-assigurazzjoni diretta għall-ħajja, u li temenda d-Direttivi 79/267/KEE u 90/619/KEE (it-Tielet Direttiva dwar l-assigurazzjoni għall-ħajja), l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-5 ta' Novembru 2002 li tikkonċerna l-assigurazzjoni fuq il-ħajja, moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) ta' din id-direttiva, kif ukoll l-Artikolu 185(1) tad-Direttiva 2009/138/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-25 ta' Novembru 2009 dwar il-bidu u l-eżerċizzju tan-negozju tal-assigurazzjoni u tar-riassigurazzjoni (Solvibbiltà II), moqri flimkien mal-Artikolu 186(1) ta' din id-direttiva, għandhom jiġu interpretati fis-sens li t-terminu għall-eżerċizzju tad-dritt ta' rinunzja għal kuntratt ta' assigurazzjoni

għall-hajja jibda jiddekorri mill-mument li fih id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jiġi informat li l-kuntratt huwa konkluz, anki jekk l-informazzjoni mogħtija mill-impriza ta' assigurazzjoni lil dan id-detentur

- tonqos milli tispeçifika li d-dritt nazzjonali applikabbli għall-kuntratt ma jipprevedi ebda rekwiżit formali għall-finijiet tal-eżerçizzju tal-imsemmi dritt ta' rinunzja, jew
- tindika rekwiżiti formali li fil-verità ma humiex rikjesti mid-dritt nazzjonali applikabbli għal dan il-kuntratt jew mill-klawżoli kuntrattwali tal-imsemmi kuntratt, kemm-il darba tali indikazzjoni ma ċcaħħadx lid-detenturi tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerçitaw id-dritt ta' rinunzja tagħhom essenzjalment fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu japplikaw li kieku l-informazzjoni kienet preçiza. Huma l-qrati tar-rinviju li għandhom jevalwaw, fuq il-bażi ta' evalwazzjoni globali li tiegħu inkunsiderazzjoni b'mod partikolari l-kuntest legiżlattiv nazzjonali u l-fatti fil-kawżi prinçipali, jekk l-iżball li jinsab fl-informazzjoni mogħtija lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jcaħħdux minn tali possibbiltà.

- 2) L-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, kif emendata bid-Direttiva 92/96, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, għandu jiġi interpretat fis-sens li, fl-assenza ta' informazzjoni mogħtija mill-impriza ta' assigurazzjoni lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni, dwar id-dritt ta' rinunzja ta' dan tal-aħhar, jew fil-preżenza ta' informazzjoni mogħtija mill-impriza ta' assigurazzjoni li tkun tant żbaljata li ċcaħħad lid-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni mill-possibbiltà li jeżerçita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, essenzjalment, fl-istess kundizzjonijiet bħal dawk li kienu jkunu applikabbli li kieku l-informazzjoni kienet preçiza, it-terminu għall-eżerçizzju tad-dritt ta' rinunzja ma jiddekorrix, anki jekk id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni sar jaf bl-eżistenza tad-dritt ta' rinunzja b'mezzi oħra.
- 3) L-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, kif emendata bid-Direttiva 92/96, moqri flimkien mal-Artikolu 31 tad-Direttiva 92/96, u l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83, moqri flimkien mal-Artikolu 36(1) ta' din id-direttiva, għandhom jiġu interpretati fis-sens li, ladarba jiġi xolt il-kuntratt u ladarba jiġu ssodisfatti l-obbligi kollha li johorġu minnu, fosthom b'mod partikolari l-hlas, mill-impriza ta' assigurazzjoni, tal-valur tax-xiri mill-ġdid, id-detentur tal-polza ta' assigurazzjoni jkun għadu jista' jeżerçita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, kemm il-darba d-dritt applikabbli għall-kuntratt ma jirregolax l-effetti legali tal-assenza ta' informazzjoni dwar id-dritt ta' rinunzja jew l-ġhoti ta' informazzjoni żbaljata.
- 4) L-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, kif emendata bid-Direttiva 92/96, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 u l-Artikolu 185(1) tad-Direttiva 2009/138 għandhom jiġu interpretati fis-sens li jipprekludu legiżlazzjoni nazzjonali li tipprovdi li l-impriza ta' assigurazzjoni hija obbligata tirrimborsa, lil detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li jkun eżerçita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, il-valur tax-xiri mill-ġdid biss.
- 5) L-Artikolu 15(1) tad-Direttiva 90/619, kif emendata bid-Direttiva 92/96, l-Artikolu 35(1) tad-Direttiva 2002/83 u l-Artikolu 186(1) tad-Direttiva 2009/138 għandhom jiġu interpretati fis-sens li ma jipprekludux legiżlazzjoni nazzjonali li tipprevedi terminu ta' preskrizzjoni ta' tliet snin għall-eżerçizzju tad-dritt għall-interessi remunerattivi marbut mal-hlas lura ta' somom imħallsa indebitament mitlub minn detentur ta' polza ta' assigurazzjoni li jkun eżerçita d-dritt ta' rinunzja tiegħu, kemm-il darba l-iffissar ta' tali terminu ma jdaħħalx inkwistjoni l-effettività tad-dritt ta' rinunzja ta' dan id-detentur, punt dan li għandu jiġi vverifikat mill-qorti tar-rinviju fil-Kawża C-479/18.

Firem